

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovolijo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnštvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Slavnostni pozdrav. — Vstajenja dan. — Lichtenstein-ov govor z našega stališča. — Čmerlji. — Književnost. — Statistični podatki. — Književno poročilo. — Slovniški pogovori. — Dopisi. — Razne stvari. — Natečaj.

Slavnostni pozdrav

vdeležencem I. glavnega zbora „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“

22. in 23. aprila 1889 v beli Ljubljani.

Od vseh strani slovenske zemlje krasne
Tovariši se zbrali v skupni ste posvet,
Da moč izrazite zavesti jasne,
In da Vam čast stanovska mar je in ugled,
Pozdravljeni mi torej srčno, ki veseli
Na novo delovanje vrlo ste prispeli!

Da sloga nas pri delu ojačuje,
Zaveden vsak spozna, ki vspah mu trud sladi;
Zvestó ljubav naj tej se pridružuje,
In nam najlepših bo se veseliti dni.
Zatorej krepko bratje si v roké sezimo,
Vzajemnost si v ljubavi srčnej objubimo.

SVobode jasno nam nebó zastira
Strani nasprotnih pač oblak še mnog temán,
Ljubavi moč naj v slogi nas podpira,
Da boj poslednji zmagovito bo končan,
In v plodonosnih činih naše vztrajno delo
Odmev krepák bo v blagem narodu imelo.

Združimo se, in v blagor domovine
Žrtvujmo svoje znova vkrpljene moči!
Bodočnost naj takó nas vse edine
Ne skuša več v sovražne vklepati vezi.
Zaveza sveta ta ostani trdna, večna,
In nje zastave gešlo: domovina srečna!

Jos. Pintar.

Vstajenja dan.

Narava se je pomladila, novo življenje klije povsod; priroda obhaja vstajenja svojega dan!

A tudi sotrudniki naši širom mile nam domovine slovenske predramili so se slednji čas iz snà, morečega najboljše moči njih samobitnosti: podali so si danes roke v tesno združitev, osnavljajoč čilo „Zavezo“ svojih društev. 22. dan aprila 1889. l. je prav pravcati dan vstajenja učiteljstvu slovenskemu!

Sokrvni tovariši iz mnogih pokrajin deželá slovenskih prihiteli so danes v okrilje bele metropole Kranjske, da se vspoznajo med seboj, da očitno povedó, kar teži in kar želi njih srcé. **Sursum corda!**

Dá, bratje mili, dvignite danes Svojih sre glas, nevstrašljivo povejte svetu, da tudi Vi čutite Svojega stanú resen položaj, da tudi Vi vete dostojno ceniti zaklad nove šole! Le povejte naravnost in glasno, da ste učitelji, ter da ste ponosni na to!

Učitelj slovenski obhaja vstajenja dan, učitelj slovenski bode govoril. On ni več osamljen, ne, on je združen po svojih, **svoj je lahko med svojimi!**

Dá, dragi sódrugi, danes in jutri pokažimo razumništvu našemu, da smo godni postali ter da nam je ni svetejše težnje, nego vkupno in složno delovati vselej, kadar gre za interes naš in naše šole.

In v to ime „Bog dal mnogo sreče prvemu „zaveznemu“ sestanku!“

A. G.

Liechtenstein-ov govor z našega stališča.

Princu Liechtenstein-u se je videlo potrebno oživiti zopet nekoliko zanimanje in vznemirjenje, koje je pred letom in dnevom vzbudil znani njegov predlog o „verskej šoli.“ Storil je to sè svojim govorom, ki ga je govoril v dan sv. Jožefa v državnem zboru o priliki, ko se je razpravljal budget naučnega ministerstva. Kakor skušajo bivši vstavoverci in očetje „nove šole“ ta govor Liechtenstein-ov osmešiti, tako ga povzdigujejo klerikalei čez vso mero. Da, neki list mu pripisuje celo epohalno važnost. Da tiči v tej trditvi precej prenapetosti, razvidel je vsakdo, kdor je čital ta govor brez strankarske zavzetnosti. Govor je tak, kakor jih je slišati mnogo v državnem zboru; ni torej, da bi se človek zanj toliko navduševal. Kar najbolj ugaja, je njegova mirnost, katero v govorih nemških „liberaleev“ pogrešamo, ki je pa baš v tem govoru na nekaterih mestih vže prisiljena in preumetna, kar ne napravlja na bralca najboljšega vtisa. Ne po vtisu torej, ampak po predmetu je Liechtenstein-ov govor važen, važen osobito za nas ljudske učitelje, ker se dotika tega, kar nam je najsvetejše: naše šole in našega stanovskega ugleda. Zato se nam vidi potrebno, da ga tudi mi, slov. ljudski učitelji, javno razmotrimo s tega stališča, neprikrito in ne „licemersko“.

Pričakovati je bilo, da nam poda Liechtenstein sè svojim govorom temeljit komentar k lanskem predlogu, kateri ga pač živo potrebuje. A nemški princ

je storil to v toliko piclej meri, da nas vse drugo nego zadovoljuje. Prekoračil ni meje splošnosti, v kojoj se njegov predlog zavija, pridal je le toliko, kolikor se mu je zdelo primerno, da je obdržal svoj postavni proizvod na površju dnevnega razgovora, zopet vživil lanske vtise, razburil nemške „liberalce“ in — recimo na ravnost — povekšal našo nestrpnost. To je naš nemški zaveznik nameraval, to je tudi dosegel. Podrobno strelivo zoper zasovraženo „novo šolo“ si je prihranil — kakor sam pravi — za prvo branje svojega predloga. Kdaj pride to (branje) na vrsto, ni še gotovo: po velikej noči ali v jeseni. Do tedaj se nam je torej zadovoljiti s tem pičlim dodatkom.

Iz tega dodatka najvažnejše mesto je óno, s kojim opredelja svojo „versko šolo“. Ta opredelba se glasi: „Verska šola je tista, ki ne poučuje samo otrok „v veri njihovih starišev, temveč je tudi vzreja, in njeni znaki so trojni: Prvič „morajo biti otroci kolikor možno ločeni po verah pod učitelji, ki so tudi „njihove vere in so bili temeljito v veri poučeni. Drugič dovolj pouka v veri, „ki mora biti dogovorjen z verskimi oblastmi. Poučevati mora duhovnik, **po- „navljati in dostavljati pa učitelj.** Pobožnosti, molitve in služba božja morajo „biti določene v dogovoru s cerkveno oblastjo ter se jih mora vdeleževati tudi „učiteljstvo, ki naj daja otrokom lep vzgled. In tretjič se mora vse odstraniti „iz učnih sredstev, vedenja učiteljevega in pouka, kar bi škodovalo veri otrok, „in vse povspeševati, kar utruje in krepi vero otrok. V ta namen in v tem „ozkem okviru se morajo veroizpovedanjem dovoliti nadzorovalni organi znotraj „in zunaj splošnega državnega nadzorovalnega aparata“.

Kar pri tej opredelbi najbolj v oči pade ter precej jasno izdaja prave namere gg. Liechtenstein-ovcev, je zahteva, da naj učitelj „ponavlja“ in „dostavlja“ verski pouk. Kaj hočejo gospodje s tem? Ali ni to najboljša karakteristika bivše konkordatske šole?! Da bi mogel učitelj tej zahtevi vstreči, moral bi tudi biti navzoč pri pouku (katehetovem) samem, drugače je pač ponavljanje in dostavljanje nemožno. Po tem takem bi prirastlo (po Liechtenstein-ovi želji) učitelju 4—6 ur pouka na teden. Ako pomislimo, kako preobložen je bil učitelj po šolskem zakonu iz l. 1869. s poukom (do 30 ur) na teden, da so na podlogi šolske novele (iz l. 1883.) izdelani učni načrti skrčili to število tedenskih ur baš z ozirom na preobložnost učiteljevo, in ako dalje še uvažujemo izjavo Liechtenstein-ovo, da oni nočejo nikakor zmanjšati učno tvarino, potem pač ne vemo, kako bi bilo možno onej zahtevi vstreči. In dalje, ako bi učitelj moral dostavljati verski pouk, znati bi ga moral vsaj toliko, da bi ga tudi sam lahko učil. Ako ga pa zna toliko, da ga sam lahko uči in mora biti vže itak pri verskih urah navzoč, kaj je potem treba kateheta?! — Ali ne tiči v tem neka zlobna želja ponižati učitelja neposrednje pred očmi mladine, kazati ga pred otroci za nekega policaja, ali celo hlapca katehetovega!! **Zoper take namere moramo mi ljudski učitelji z vso odločnostjo protestovati.** S tem neha vsa učiteljeva in katehetova enakopravnost in enakoveljavnost v šoli. In te nam ne sme kratiti, kdor hoče od nas vspešnega delovanja v šoli.

Največa vzgojna zasluga novodobnega šolstva je skrbno varovanje učiteljevega ugleda pred šolsko mladino. Mnogoletnega boja je bilo treba, da se je ta učiteljev ugled, ki je bil za stare šole pod ničlo, ukoreninil tudi med ljudstvom,

a sedaj pride neki nemški princ, ki hoče vso to dragoceno in trudapolno pridobitev s frivolnim suncem uničiti!!

Razumemo dobro, da ima duhovnik dovolj posla s cerkvijo, in da bi bilo več kot krivično terjati od njega, da bi učil vrhu tega še po 4—6 ur verstva na teden (v vsakem šolskem razredu) in more biti celo brezplačno. Zato pa menimo, da naj se tam, kder ni duhovnika ali je sploh preobložen, izročiti pouk v verstvu učitelju (proti plačilu za nadnormalno število ur). In z lehkim srcem prisežemo, da ni učitelja, kojega je rodila slovenska mati, da bi z veseljem in brez licemerstva ne vsprejel tega pouka. Tudi za vspeh, za boljši vspeh se nam ni bati; učiteljeva metodična vzobraženost in njegova skušnja v poučevanju, nam dajati dovolj poročstva. Krivično, povsem krivično je pa zvrčati posledice pomanjkanja duhovnikov ljudskim učiteljem na pleča, pomanjkanja — pravim — katerega smo mi toliko krivi, kolikor princ-Liechtenstein prvega greha v rajju. Ni namreč posebno moško tožiti o pomanjkanju duhovnikov, kakor je storil g. princ v svojem govoru, a ne iskati po pravih vzrokih tega pomanjkanja. In ta pravi vzrok tiči po našem menenju v sedanji napačni osnovi in uredbi gimnazijev (sploh srednjih šol) v Avstriji. Gosp. minister Gauč sam je pred leti izrekel svoje misli o slabej vzgoji gimnazijske mladine. Ali se je od takrat ta vzgoja kaj izboljšala? Menda ne! —

Neomikano protiversko rogoviljenje naših nemških tovarišev mi, slovenski učitelji, ne odobrujemo, ampak je iz cele duše obsojamo ter smo ponosni, da se nam kaj takega ne more očitati. To rogoviljenje je princu Liechtensteinu dobrodošlo, uporabil je je za nekako Arhimedovo točko zoper „novo šolo“. In prav je storil. Prisilil pa bi nas bil še do večje pohvale in si pridobil še večo zaslugo za vzgojo avstrijske mladine, da je k imenu nemških „liberalnih“ učiteljev pridejal ime „liberalnih“ srednješolskih profesorjev. (Povdarjam: „liberalnih“, ker tudi tu ne manjka hvalevrednih izjem.) In ako bi si gg. Liechtensteinovec le nekoliko ogledali vzgojno dejanje in nehanje na naših srednjih šolah, morali bi tudi oni nam prav dati. Se ve da ti profesorji so nekoliko previdnejši nego učitelji in neprevidnež se najpred izpodtakne. — Kar se v Liechtenstein-ovem govoru trdi o nemških ljudskih šolah, to velja v polnej meri tudi za avstrijske srednje šole. Tudi tu se je molitev opustila, tudi tu se je božje razpelo „zaradi malega žida“ izgnalo iz šole, tudi tu učé židje katoliško mladino, tudi tu se „liberalni“ učitelji sramujejo prekrižati pred učenci, tudi tu ni pouk tak, da bi „povspeševal, utrjeval in krepil vero“. In da se pri takih razmerah ne pojejo posebni slivospevi težavnemu in vzvišenemu poklicu za duhovski stan, ni nam treba posebe praviti, imeli bi pač dokazov za nasprotno trditev. Ali je po tem takem čudno, da si izkuša gimnazijski abiturijent izvoliti stan, ki prinaša po njegovem prepričanju, zadobljenem po napačni vzgoji, več časti in manj zatajevanja nego duhovski stan. — Tu, gosp. Liechtenstein, tiči pravi vzrok pomanjkanja duhovnikov. Hie Rhodus, hie salta! In ne moremo si drugače, da pri tej priliki tudi slovenskim Liechtensteinovcem na Kranjskem prav gorko priporočamo naše srednje šole v temeljite pedagogične študije, potem bode njihovo ljubljansko glasilo imelo vsaj nekaj vzroka vpiti: joj in gorje!

Pa da nam nasprotniki ne porekó, da grajamo vže a priori vsako besedo, ki je prišla iz ust Liechtenstein-ovih, moramo tudi kaj pohvaliti. Tako najdemo na pravem mestu zahtevo, da so otroci ločeni po verah pod učitelji, ki so tudi njihove vere in so bili temeljito v veri poučeni. Tako se ujemamo tudi s terjatvijo, da se mora vse odstraniti iz šolskih sredstev, obnašanja učitelja in pouka, kar bi škodovalo veri otrok. Le bi želeli, da bi se k besedama „obnašanja učitelja“ dodali še besedi „in kateheta“, in da bi se slučaj, da se učitelj kaj zameri katehetu ali katehet učitelju, ne smatral za poškodovanje vere. Vera nima s takimi stanovskimi prepiri nič opraviti.*) To vse pa zaradi učiteljeve in katehetove ravnopravnosti in enakoveljavnosti v šoli.

Napominani zahtevi Liechtenstein-ovi pa bi bilo nam, slovenskim ljudskim učiteljem, tem lažji podpisati, ker se pri nas faktično vže izvršujeta brez vsake postavne določbe. Zaradi tega pa zopet ne moremo razumeti, da se slovensko glasilo v Ljubljani srditeje zaganja v „novo šolo“ nego nemško glasilo na Dunaju, ter ne premisli, da to nemških učiteljev prav nič ne boli, ampak le nas, ki nismo ničesar zakrivili.

Zadnji stavek Liechtenstein-ove opredelbe o „verskej šoli“ pa zopet potrebuje temeljitejšega komentara. Ako g. princ želi, da bi na mesto sedanjih okrajnih šolskih nadzornikov stopili nekdanji okrožni šolski oglede, potem moramo vže naprositi svoje g.g. drž. poslance, da skušajo našo šolo obvarovati te nezgode. Mi povdarjamo zopet, da nima vera s tem nič opraviti. Iz srca nam dobrodošli tudi šolski oglede, kateri pa imajo tako strokovno vzobražbo, kakor jo terja g. dopisnik v uvodnem članku v 6. listu „Popotnik“-ovem. A sama teologija in poučevanje v verstvu ne dela človeka še sposobnega za ljudskega šolskega nadzornika.

Ponavljati bi imeli, kar je vže pred letom pisal „Popotnik“ o II. členu Liechtenstein-ovega predloga, ki „pridržuje deželnemu zakonodavstvu vsa zakonita določila a) gledé vstanovljenja, ohranjenja, vravnjanja, vodstva in nadzorstva javnih ljudskih šol in učiteljišč, kakor tudi uredbe njih interkonfesionalnih razmer; b) pogledé uravnanja pravnih razmer učiteljskega osobja“ itd. Ponavljati tembolj, ker se iz letošnjega njegovega govora bolj nego iz lanskega predloga razvidi, da skriva princ Liechtenstein pod temi določbami neke posebne lastne stanovske interese, kateri nimajo z našimi narodnimi težnjami nič skupnega, ampak jim stojé diametralno nasproti. Besede prinčeve: „Jeden „deželni zbor bode morda sklenil, da ima krajno nadzorstvo župnik, drugi deželni zbor bode glavno stvar izročil okrajnim šolskim svetom, tretji bode v „deželnem šolskem svetu pomnožil duhovniške osebe in skušal vpeljati strožje „nadzorstvo v učiteljiščih“, te besede — pravim — nam dajó za hip — bolj morda nego je princu ljubo — pokukati v strojstvo njegovega zakonskega aparata. Iz konteksta teh besed se da slutiti, da bi princu ne bilo toliko nevesečno, ako bi kateri deželni zbor hotel v svojem zakonodavstvu dati več ali manj prednosti „novi šoli“ pred „versko šolo“, t. j. oni „novi“ „brezverski“ šoli, proti kateri bojaželni princ tako srdito in bojevito vihti svoje bojno orožje samo zaradi tega, ker je „veri škodljiva“. Dalje pravi g. princ, da priznava

*) Upamo, da se razumemo.

postavodaji v državnem zboru pravico, da določi temeljna načela (ljudske šole). Kaj pa razumé s temi temeljnimi načeli? Pred vsem naj brže vero. Ali ni pa narodnostno načelo za našo Avstrijo ravno tako temeljno? Kako je to, da se g. princ v svojem načrtu in govoru tako previdno izogiblje določbi gledé učnega jezika v ljudske šoli, kakor je to storil dr. Herold v svojem predlogu, katerega § 3 slóve: Poduk v ljudske šoli je v jednem jeziku. Poučni jezik je materinščina učencev! — Ali ne tiči v tem ravnanju neki namen: pomiriti nemške „liberalce“? — Ali ne kaže to, da je princu najprej za nekaj drugega in potem za vero v šoli. Kdor se hoče o tem bolje poučiti, naj prečita članek „Boj za osnovno šolo“ v 7. listu „Slovanskega sveta“, kateri članek zasluži, da bi ga naša šolska lista do pičice ponatisnila. Da, da, zmeraj resničnejše se nam vidijo besede čestitega tovariša, kateri je, prečitavši Liechtensteinov zakonski načrt, globoko vzdihnil rekóč: To Liechtenstein-ovo orožje bode slovenski narod najbritkejše občutil! — Kaj rečete k temu Vi, slovenski Liechtenstein-ovci? in kaj Vi, tovariši, ki se bojite zamere pri teh zaslepljencih, zato da Vas potem javno imenujejo „licemerce“?! —

Naj si torej Liechtenstein-ov načrt ali govor ogledamo z našega stališča kakor hočemo, vedno se nam vsiljuje vprašanje Prešer-nove „Nezakonske matere“: Kaj pa je tebe treba bilo? Mi nismo nikdar trdili, da bi šolski zakon iz leta 1869. ne bil potreboval preosnove; kajti vedeli smo, da ga je skovala tedajna ustavoverna stranka, ki je zastopala le majhen del avstrijskega prebivalstva. Nič več kot pravično je torej, da sedaj, ko so prišli tudi drugi narodi in stranke do besede, tudi ti-le ta zakon po svoje uredé. Za to pa — mislimo — ni treba, da bi bili ravno nemškega naroda zastopniki zopet prvi, tem manj, ker je bilo njihovim željam pač uže mnogo ustrežno sè šolsko novelo. Sedaj naj pride enkrat vrsta na slovanske narode, ki naj po Nemeih vstrvarjenemu, za Nemece preosnovanemu šolskemu zakonu iztrebijo, kar bi utegnilo škodovati posamnim slovanskim narodom. In da bode tako urejen ljudskošolski zakon katoliški veri tudi v prospeh, nam daje najboljšo poročtvo konservativno mišljenje Slovanstva sploh. —

Dostavek.

Liechtenstein-ov zakonski načrt še do prvega branja ni došel, največi Liechtensteinski optimisti bi se ne drznili trditi, da se jim želje izpolné, nova „verska šola“ nima še veljave, in vže občutimo mi, slovenski ljudski učitelji, vso moč njene teže. Lehkomišljeni prestopki naših nemških tovarišev se dopovedujejo našemu ljudstvu, kakor da bi je mi na vesti imeli, naša šola se slika neukim ljudem s tako črnimi barvami, kot bi bila najhujša framasonska loža in pri tem padajo udarci, besni udarci na naša učiteljska pleča. Neki list si je — kakor se vidi — izbral vže stalen predal, v katerem se ima gojiti ta novi kult, kojega naš odrešitelj ni učil. Ako pojde tako dalje, doleti princa Liechtenstein-a še žalostna čast, da se mu je vže z načrtom „verske šole“ posrečilo napraviti razpor mej slovensko duhovščino in učiteljstvom, k čemur si celo nekdanji razdor Mladoslavencev in Staroslavencev ne more čestitati. Čas, skrajni čas je vže, da nehajo nekateri mladi gospodje na Kranjskem igrati z ognjem. S takim ravnanjem ne dosežejo tega, kar pravijo, da hočejo. Ako si hočejo pridobiti pravih zaslug za vero in posebe za verski pouk v našej ljudske

šoli, naj se lotijo raje dela, ki vže res v nebo vpije po zvršitvi. Menimo namreč preosnovno naših sedanjih ljudskošolskih knjig za verstvo. Zaradi teh smo mi, ljudski učitelji, vže večkrat povzdignili svoj glas in kazali s prstom na ta velik nedostatek najvažnejšega in najtežavnjega učnega predmeta.*) A do sedaj brez vspeha. Dalje se drznemo tem gospodom svetovati, naj delujejo na to, da bo verska vzgoja naše mladine na srednjih šolah in učiteljških tako, kakor je na naših ljudskih šolah. In slednjič še jeden nasvet, ako ne bodo hudi. Nam se dozdeva, da se v merodajnih duhovniških krogih ne zna še ceniti važnost napredne metodike za vsak učni predmet, ne izimši verstva, in da se temu dosledno premalo pazi na dobro metodično vzobrazbo naših katehetov. Mi sodimo to po jako neugodnih utisih, katere napravljajo v tem pogledu na nas gg. katehetje — začetniki. In v tej sodbi nas še bolj potrjuje prepričanje, da bi sicer naša duhovščina ne mogla izhajati vže toliko časa s tako slabimi učnimi knjigami, kakor je rabi še dan danes. Ne škodovalo bi torej nekoliko več metodike v naših teologijah. Ljudska šola ne potrebuje učenjakov, ampak dobrih učiteljev. To je vže naš nepozabni Slomšek uvidel. Žal, da nam je Bog poslal le **jednega** škofa Slomškega!

* * *

Imeli smo vže davno izpregovoriti besedo v zmislu tega dostavka. To je terjal naš poklie in naša čast. Žaliti nismo hoteli nikogar. Odbijali smo le v obče podrobne napade na učiteljstvo. Osvetili smo svoje stališče, katerega ne moremo le za pičico premeniti. Izrazili smo svoje misli o važnem vprašanju, katerega rešitev bode naši šoli in našemu narodu mnogo koristila ali pa mnogo škodovala. Storili smo to odkrito — kakor se spodobi možem — in brez licemerstva. Clara pecta, boni amici.

Več ljudskih učiteljev.

Čmerlji.

(Črtica iz njihovega življenja.)

Kdo jih ne pozna onih bučočih in brenčočih kosmatincev, ki so zaradi svoje okorne in kocaste postave in zavoljo svojega počasnega kretanja tako rekoč medvedi med žuželkami. Vsak od nas, kateremu je stala zibel „na kmetih“, se še prijetno spominja, kako je iskal in izkapal kot deček čmerlje ter jim popil iz malih piskercev s slamnato bilko strd, ali pa jih z vso skrbnostjo spravil v „košek“, zanesel domu in postavil na solnčen, zavarovan kraj, da bi mu nosili strd. Seveda se je hitro prepričal, da je reja čmerljev v svrhu, da bi nabirali svojemu gospodarju strd, nehvaležno delo. Če si jih še tako skrbno spravil in jim dal še tako lepo hišico in jih postavil na najlepši kraj pred hišo ali na vrtu, tvoj trud ni imel mnogo vspeha ali je ostal popolnoma nevspešen — strdi malo ali nič. Čisto drugače pa je, če rediš čmerlje, da opazuješ njihovo čudapolno življenje. Takšna reja ti obilo poplača trud, ki si ga imel, ko si iskal njihove naselbine ter spravljaj društva v „koške“.

*) V „Popotniku“ l. 1884 in v „Tovarišču“ l. 1886.

Čmerlji so različne velikosti. Največi merijo kakih 27mm, najmanjši samo 6mm. Po barvi so črni, sivi, rjavi, žolti ali pa progasti. Dva globoka pretisa razčlenita telo v 3 glavne dele: glavo, prsi in zadek. Na glavi so oči (2 veliki, zloženi na strani in 3 majhne predi na čelu), tipalnici, grizali in dolg zložen rilček, s katerim srka živalica sladke med iz cvetlic. Na prsih je 2 para močnih kožnatih kril in 3 pare nog. Zadek sestoji iz 6 (pri maticah in delalcih) ali 7 (pri trojih) obročkov. Na koncu ima želo (pri babicah in delalcih), s katerim kosmatinec prav pošteno piči.

Toplo pomladansko solnce je vže izvabilo naše brenčelce in bučelce iz njihovih zatišij, kjer so prezimovali. Vidimo jih, kako počasno brenče prek ozeleneloga travnika ali pa, da sedé na ivi ali kaki cvetici in preiskujejo njene cvete. To so matice. V pozni jeseni so se bile poskrile pod mah, travo, listje, kamenje, v špranje itd., ter tam prebile zimo. Sedaj pa, ko jih je prijetna spomlad zbudila k novemu življenju, iščejo primernih mest za naselitev, vzmes pa srkajo po cveticah med. Nekatero preiščejo mišje in krtove podzemeljske rove, druge pregledujejo suhe travne šopke, še druge kupiče listja. Če najdejo staro mišje gnjezdo, boji si v zemlji ali pod grmom, jim je zelo vseč; ne da bi se veliko premišljale, izvolijo si ga za prihodnji dom. Naselijo se tudi pod pečinami, v starem zidovju po tičjih gnjezdih, škopnatih strehah itd. Znani učenjak g. dr. Hoffer, profesor na veliki realki v Građeu, pripoveduje, zanimiv slučaj naselbine čmerljev:

Na podstrešju kmečke hiše blizo Bojanke na Dolenskem je ležal sšar kožuh. Ko nekega dne gospodinja nekaj na podstrešju išče in stare zaklade premetuje, strese tudi moljiv kožuh. Pa o joj, v istem trenutku roji cela truma čmerljev, ki je imela v toplem oblačilu svoje gnjezdo, okoli nje.

Vsaka matica, ki pomladi okoli leta, je mati in vstanoviteljica čmerljske družine, takošne, kakoršno najdemo po leti v eni naselbini skupaj.

Izvolivši mesto za naselbino, nabere, ali če si je bila izbrala mišje ali kakšno drugo gnjezdo, uravna bilje in steblovje ter naredi pod to streho stanico iz voska, koja je 4—8mm široka in 3—7mm visoka. Znotraj jo debelo pološča z nekim testom, katero je sama pripravila iz štrdi in cvetnega prahu. V stanico položi 3—7, le malo kedaj 10 ali celo 12 jajčec, ter je hitro pokrije z voskom. Prvi stanici prilepi matica drugo, tema dvema tretjo in tako naprej, da nastane pogača stanic. Črez 3, 4 ali 5 dni izlezejo iz jajčec ličinke, majhni, brez nogi črviči, ki se hranijo sprva s štrdenim testom, s katerim je bila pološčala matica znotraj stanico. Ker so pa ličinke zelo požrešne, jim kmalu zmanjka hrane v skupni zibelji. A stradati jim ni treba, zato že skrbi dobra mati. Kakor hitro sluti, da je zalegi zmanjkalo živeža v stanici, odkrije jo ter do vrha napolni s štrdenim testom. Tako stori večkrat. Obilo pitanje ličinkam dobro tekne. Paglaveci naglo rastejo in kmalu jim je zibelka pretesna. Na vseh straneh začne pokati in se rušiti. Pa matica skrbno zamašča razpokline, da ne pomori oster zrak nežnih otročičkov. Bolj ko odraščajo, bolj mora matica vekšati in širiti jim posteljico.

V 10 ali 12 dneh so ličinke dorasle. Zdaj se zapredejo vsaka v svojo zaprejko in sicer z glavo navzgor. Tam, kjer je stala poprej stanica, v kateri so živele ličinke, je sedaj toliko jajčastih zaprejk, kolikor je bilo v stanici črvičkov.

Razvijanje bube traja 14 dni. Ko preteče 14. dan, izleze iz zaprejke mlad čemerljček, belodlaka slabotna stvarica, ki še le počasi postane močnejša in dobi vrsti določeno barvo. Če pomislimo, da izleze v 3—5 dneh iz jajčeca ličinka, da se redi ličinka 10—12 dni in da miruje buba 14 dni, vidimo, da traja razvoj mladega čemerljčka ravno mesec dni.

Pomladi se razvijajo samo delalci. Ti pomagajo materi strd nabirati, hrano za mlado zalego pripravljati, jo pitati, naselbino širiti i. dr. Pozneje pa vsa težaška opravila prevzamejo. Matica sedaj ne hodi več na pašo, njena edina skrb je množenje stanovnikov in sicer pred vsem delalcev. Matice in trotje rodé se namreč še le proti jeseni, meseca avgusta in septembra. Tisti čas je pa stara matica že zelo slaba in polomljena. Poprej po vsem životu lepo kocasta, je zdaj skoraj popolnoma gola. Krila so razčesana in tudi vihteti jih ne more več. Njena slednja ura se bliža. Stisne se v kak kotič, da bi tukaj mirno končala svoje trudapolno življenje. A sirota miru ne najde. Otroci jo grizejo, cukajo, tresejo in sem ter tja vlačijo. In še prej ko je ginilo življenje iz nje-nega telesa — na pol živo — vržejo jo ven iz stanu. Grda nehvaležnost!

Po smrti matice še družina veselo skupaj živi do pozne jeseni. Ko pa začnejo cvetki redkeji postajati in hladni jesenski vetrovi pihati, prominejo delalci in trotje drug za drugim, a babice, ki so se bile porodile meseca avgusta in septembra, se (oplojene) poskrijejo v razna zatišja, da tukaj prezimijo in prihodnjo pomlad vstanovijo vsaka svoje čemerljšče. Tako se je končalo čemerljsko življenje v naselbini z vsem svojim veseljem in z britkostmi.

Poleg mravelj in bučelic so čemerlji najpridniše in najmarljivše žuželke. Jedva se je solnce prikazalo na juternem nebu, so čemerlji že na nogah. Da se ne zaspé, nahajajo se pri nekaterih vrstah posebni buditelji, ki kličejo z glasnim bučenjem zarano zjutraj svoje tovariše iz spanja. Že pred 200 leti (1685) trdil je Gödart, da je v vsaki naselbini čemerlj, ki gre na vse zgodaj zjutraj na vrh gnezda ter tam z glasnim brnenjem kliče svoje sobrate na delo. Od tistega časa do leta 1881. ni znano, da bi bil kdo spet kaj takega opazoval. Imenovanega leta pa vdrugič najde (dne 8. julija) g. prof. dr. Hoffer, trobljača pri vrsti *Bombus argillaceus* in pozneje v gnezdu vrste *Bombus terrestris*.

Strd in cvetni prah nabirajo zgodaj pomladi matica sama, pozneje matica in delalci, v pozni jeseni sami delalci. Trotom ni za težko delo. Hodijo sicer tudi na pašo, a domu nikdar nič ne prinesó.

Strdi, kakoršno nahajamo v satovju, ne najdejo živalice v naravi. Po cvetju nahaja se le nek sladek sok — med. Tega pobiralec posrka v posebni (prednji) želodec — strdenik in v njem se še le spremeni naravni med v strd, katero živalica potem izbleva doma v posebne posodice.

Poleg strdi nabirajo čemerlji tudi cvetni prah, ki se nahaja po prašnicah. Nekatero rastline ga pripravijo silno obilo. Spomniti mi je le treba n. pr. na lesko, brinje, smreko itd. Če se dotakneš veje, vsuje se ti v zrak cel oblak tega prahu. Čemerlj se brusí okoli prašnikov in prašniki mu sipljejo prah na hrbet, katerega živalica s prednjima nogama pokrtači v usta. Tukaj ga zmeša s slinami in strdjo ter pilepi kepico tako napravljenega testa na zadnjo nogo

v „jerbašček“. Strd in cvetni prah in iz obeh nareto testo služijo čmerljem in njihovi zalegi za živež.

Voska čmerlji ne nabirajo po cvetju, nego izločujejo ga v tankih ploščicah posebne žlezice, ki se nahajajo na notranji strani spodaj na zadkovih obročkih.

(Dalje prih.)

Književnost

o združitvi slovenskega učiteljstva.

F. Slovanovič.

Povse naravno je, da vsa važnejša vprašanja, kakor hitro se postavijo na dnevni red diskuzije, vzbudé veliko pozornost in občno razpravljanje; intereseenti je pretresujó po raznih novinah, v društvenih korporacijah in prijateljskih pogovorih. Vse mogoče strani — dobre in slabe — navrženega pitanja kritikujó se največ stvarno, časi tudi strastno. To opažamo v vseh političnih, gospodarskih, socijalnih, znanstvenih in drugih borbah, kakor tudi pri posameznih stanovih, kadar se potegujó za ideje, ki zadevajo ves stan.

V nas slovenskih učiteljih prerešetovalo se je nekaj let sem zlasti pereče vprašanje o združenju vsega slovenskega učiteljstva v jedno mogočno korporacijo. A naša skrbno negujoča razmera ni vzbudila nemirnih duhov, ni povzročila strankarskih prepиров, nego je nasprotno vse naše zavedno učiteljstvo zjediniła v navdušenju za „zavezo slov. učit. društev“, ki se bode o Veliki noči letos tudi dejanski osnovalo. „Zaveza“ postala je naš duševni prapor, okoli katerega se zdaj zbira vsak učitelj, kateremu bije srcé za šolo slovensko, za stan in narod svoj.

A težnja za združenjem slov. učiteljstva ni se širila iz jednega kraja — naravnega središča — koncentrično na vse strani slovenskih pokrajin. Prvi, ki so mislili na to, bili so primorski in štajerski učitelji. Pač čudno! ravno učitelji na periferiji slovenskega ozemlja, živeči v krajih najsilnejših narodnostnih bojov, dočim se je učiteljstvo Kranjske — izemši častne izjeme — pridružilo še le — ob dvanajsti uri. — No zdaj je navdušenje za zjedinenje vzbujeno povsod. Dal Bog, da se tudi slovesno manifestuje in nikdar ne neha!

Marsikoga bode morda zanimalo zvedeti, kaj in kje se je pisalo o združenju slov. učiteljstva. Namen sledečih vrstic je toraj, čitatelju podati kronološki pregled vseh spisov in važnejših dopisov o večkrat omenjeni stvari. Iz navedene književnosti razvidimo še, da so dotični članki bili pisani v treh slovenskih listih: „Popotnik-u“, „Učiteljskem Tovarišu“ in „Slovenskemu Narodu“. V prvi vrsti mej vsemi novinami stal je nedvojbeno „Popotnik“, kateri je v svojem „vabilu“ l. 1888., str. 1 dejal: „Ob jednem bode gojil tudi medsebojno bratovsko vzajemnost in vselej podpiral oni del našega učiteljstva, ki teži po združenju vseh slovenskih tovarišev v osredno učiteljsko društvo, katero ima biti sredotočje našega duševnega gibanja.“ Kar je objubil, storil je tudi verno. Zato mu je pač slovensko učiteljstvo dolžno najtoplejše hvale.

Evo književnost!

1. „*Ohrabrimo se!*“ A. Gradišnik. „Učit. Tovariš“ leta 1885, stran 353—354.

2. „*Posamne misli o vzgoji, pouku in učiteljstvu*“. 13. A. Gradišnik. „Popotnik“ l. 1886., št. 17, str. 261—262. V tem članku pisatelj vspodbuja osnovanje osrednjega vseslovenskega učit. društva.

3. „*Slovenski učitelji organizujte se!*“ — b—. „Slovenski Narod“, l. 1886, št. 210. — Uvodni članek.

4. „*O imenitnosti učiteljskih društev*“. J. Zupanek. „Popotnik“, l. 1887 str. 161—164.

5. „*Pristavek uredništva*“. M. J. Nerat. Ibid. eod. str. 164.

V tem pristavku je izražen predlog, da bi se v vsakem šolskem okraju naj osnovala učit. društva, katera bi se potem naj združila v osrednje društvo ali zavezo vseh slov. učiteljev sè sedežem v Ljubljani.

6. „*Učitelji slovenski, zjedinito se tesneje*“. Fr. Jamšek. „Šolske Drob- tince“ l. 1887., str. 130—136.

7. „*Slovenski učitelji, združimo se!*“ J. Mercina. „Uč. Tovariš“ l. 1887., str. 251—253, 266—268. — Dopis od Trsta.

8. „*O zvezi slovenskih učiteljskih društev*“. Fr. Kocbek; govoril pri zborovanju „Celjskega učit. društva“ dné 2. nov. l. 1887. „Popotnik“ t. l. str. 337—339, 353—356, 377—380.

9. „*K novemu letu*“. —?— „Učit. Tovariš“ l. 1888., str. 33—35.

10. „*Učitelji slovenski!*“ A. Gradišnik. „Popotnik“ leta 1888., stran 315—316; „Učit. Tovariš“ t. l. str. 354; „Slovenski Narod“, št. 268.

11. „*Vzdruženo slovensko učiteljstvo*“. Rožinský. „Popotnik“ l. 1889., str. 29—31, 113—114. — Dopis od beneške meje.

12. „*Naše želje ali proračun za leto 1889.*“ Rožinský. „Slov. Narod“ l. 1889., št. 6 in 7. — Govori mej drugim i o „zavezi“.

13. „*Posamne misli o vzgoji, pouku in učiteljstvu*“. Druga serija. 5. A. Gradišnik. „Popotnik“ l. 1889., str. 38. — Isti članek prinesel je „Uč. Tovariš“ pod naslovom: „Učitelj slovenski gre na dan“, str. 65—66; „Slov. Narod“ pa pod imenom „Posamne misli o učiteljstvu“ v št. 40.

14. „*V zadevi „zaveze slov. učiteljskih društev*““. „Popotnik“ l. 1888., strani: 45, 58, 74, 87, 106, 188, 203, 282, 307, 323, 336, 370; leta 1889. strani: 13, 28, 98—99, 103—105.

To je bil stalni predal „Popotnika“, v katerem je osnovalni odbor „zaveze“ poročal o svojem delovanju.

* * *

O združitvi slov. učiteljstva govori še mnogo krajših dopisov, ki se nahajajo v „Popotniku“, leta 1887, str. 93 (iz ormoškega okraja), str. 156 (iz Krško-Sevniške okolice ob Savi), str. 191 (iz Ljutomera), str. 372—374 (iz južne Štajerske); — „Učit. Tovariš“ l. 1888., str. 29 (iz Celja), str. 219 (iz Žalca), str. 356 (iz Žalca); l. 1889., str. 14 (iz Žalca), str. 28—29 (iz Žalca), str. 63 (iz Štajerske — R. K.), str. 112 (iz Žalca) itd.

Statistični podatki

o „zavezi slov. učiteljskih društev“ in slov. učiteljstva.

Sestavil Fr. Kocbek.

V naslednjih vrsticah podajem pregled članov slov. učit. društev, ki stojé v „zavezi“ ter v obče podatke o slovenskem učiteljstvu. V podlogo služili so mi imeniki slov. učit. društev, katere je dobil osnovalni odbor „zaveze“ l. 1888 in 1889 ter „Popotnikov koledar za leto 1889.“

Da nekateri podatki niso več pravi, umeva se ob sebi, ako pomislimo, da je mej tem časom mnogo učiteljev premenilo svoje službe, stopilo v pokoj itd. Navzlic temu ostane razmerje skoraj isto ter je poučljivo v marsikaterem oziru.

A. Pregled članov „zaveze“ začetkom leta 1889.

Štev. društev	Ime društva	Člani				Člani zaveze so			Relativno število članov „zaveze“ ⁶⁾
		častni	pravi	podporni	Skupaj	ljudski učitelji	profesorji in dr. ¹⁾	neučitelji	
1	Brežiško-Sevniško učit. društvo	—	26	—	26	26	—	—	26
2	Celjsko učit. društvo	2	26	—	28	26	2	—	28
3	Gornjegraško učit. društvo	—	17	—	17	17	—	—	17
4	Okrajno učit. društvo v Ljutomeru	—	19	—	19	19	—	—	19
5	„ „ „ Ormožu	3	20	—	23	21	1	1	23
6	Savinjsko učit. društvo	1	15	3	19	16	—	3	19
7	Slovenjegraško učit. društvo	—	10	—	10	10	—	—	10
8	Šmarsko-Rogaško učit. društvo	—	14	—	14	14	—	—	14
9	Učit. društvo za Mariborsko okolico	—	35	—	35	33	2	—	35
10	„ „ „ Ptujski okraj	—	32	—	32	32	—	—	32
11	Društvo učiteljev in šol. prijateljev šol. okr. Logaškega	—	32	38	70	32	—	38	70
12	Pedagoško društvo	—	140	68	209	130 ²⁾	10 ³⁾	69	151
13	Slovensko učit. društvo	—	92	6	98	85 ⁴⁾	7 ⁵⁾	6	80
14	Učit. društvo za Postojnski okraj	—	43	4	47	43	—	4	47
15	Tominsko učit. društvo	—	29	1	30	29	—	1	30
16	Učit. društvo za Goriški šol. okr.	—	45	—	45	44	1	—	45
17	„ „ „ Koperski „ „	—	19	7	26	20	3	3	26
18	„ „ „ Sežanski „ „	—	40	1	41	40	—	1	39
		7	654	128	789	637	26	126	711

¹⁾ V to rubriko štel sem prof., mešč. učit., vadniške učit.

²⁾ Od teh 130 ljud. učiteljev je odsteti 58, ki so zajedno člani drugih društev ter se tam pristeli mej člane „zaveze.“ Pri 5 učit. nisem našel kraja, kjer službujejo.

³⁾ Tu je 5 prof., 4 mešč. učit. in 1 učitelj vadnice.

⁴⁾ Od teh je 18 učiteljev, ki so člani drugih društev.

⁵⁾ Tu sem štel 6 prof. in 1 učitelja vadnice.

⁶⁾ V to rubriko šteti so le člani jednega društva; tisti, ki so zajedno člani še katerega drugega društva so izpuščeni.

Pregled članov „zaveze“ po kronovinah.

Ime dežele	Člani				Skupaj	Člani zaveze so			Relativno število članov „zaveze“
	častni	pravi	podporni	ljudski učitelji		profesorji i. dr.	neučitelji		
Štajersko	6	214	8	223	214	5	4	223 ¹⁾	
Kranjsko	1	307	116	424	290	17	117	348	
Primorsko	—	133	9	142	133	4	5	140	
Koroško	—	—	—	—	—	—	—	—	
	7	654	128	789	637	26	126	711	

B. Oglejmo si sedaj slovenske učitelje raznih dežel po njih šolskih okrajih. Pri sledečih tabelah se nisem oziral na število učiteljskih služeb, nego le na zasédena mesta, kolikor je to razvidno iz „Popotnikovega koledarja za leto 1889.“ Učitelje službujoče na nemških ali italijanskih šolah sem izpustil, da-si so čisto naše gore listi. —

I. Štajerska.

Števílo	Ime šolskega okraja	Štev. učiteljev	Člani „zaveze“		Nedruštveniki		
			Števílo	po učiteljskem društvu	Števílo	0/0	
1	Arvež	8	—	—	8	100	
2	Brežice	29	22	{ Brežiško-Sevniško učiteljsko društvo 19 } { Pedagoškiško društvo 3 }	7	24·13	
3	Celje, okolica	46	25	{ Celjsko učiteljsko društvo 20 } { Savinjsko „ „ „ „ 5 }	21	45·65	
4	Cmurek	5	—	—	5	100	
5	Gornji grad	19	17	Gornjeograško učiteljsko društvo	2	10·52	
6	Gornja Radgona	17	—	—	17	100	
7	Konjice	28	1	Pedagoškiško društvo	27	96·42	
8	Kozje	22	1	„ „ „ „	21	95·45	
9	Laško	40	6	{ Celjsko učiteljsko društvo 5 } { Pedagoškiško društvo 1 }	34	85	
10	Sv. Lenart	20	—	—	20	100	
11	Ljutomer	20	19	Okrajno učit. društvo v Ljutomeru	1	5	
12	Mahrenberg	26	—	—	26	100	
13	Maribor, okolica	68	33	Učiteljsko društvo za Mariborsko okol.	35	51·47	
14	Ormož	25	20	Okrajno učit. društvo v Ormožu	5	20	
15	Ptuj (okolica)	52	27	Učit. društvo za Ptujski okraj	25	48·07	
16	Rogatec	16	2	Šmarsko-Rogaško učit. društvo	14	87·5	
17	Sevnica	15	8	{ Brežiško-Sevniško učit. društvo 7 } { Pedagoškiško društvo 1 }	7	46·66	
18	Slov. Bistrica	25	2	Pedagoškiško društvo	23	92	
19	Slovenjgradec	14	10	Slovenjeograško učit. društvo	4	28·57	
20	Šmarje	19	12	Šmarsko-Rogaško učit. društvo	7	36·84	
21	Šoštanj	17	—	—	17	100	
22	Vransko	12	9	Savinjsko učiteljsko društvo	3	25	
		543	214			329	60·58%

II. Kranjsko.

Števílo	Ime šolskega okraja	Štev. učiteljev	Člani „zaveze“		Nedruštveniki		
			Števílo	po učiteljskem društvu	Števílo	0/0	
1	Ljubljana, mesto	31	23	{ Slovensko učit. društvo 22 } { Pedagoškiško društvo 1 }	8	25·8	
2	Črnomelj	26	2	{ Slovensko učit. društvo 1 } { Pedagoškiško društvo 1 }	24	92·3	
3	Kamnik	38	7	{ Slovensko učit. društvo 6 } { Pedagoškiško društvo 1 }	31	81·57	
4	Kočevoje	47	1	Logaško učit. društvo	46	97·87	
5	Kranj	48	10	{ Slovensko učit. društvo 7 } { Pedagoškiško društvo 2 } { Logaško učit. društvo 1 }	38	79·18	
6	Krško	41	39	Pedagoškiško društvo	2	4·87	
7	Litija	32	3	Slovensko učit. društvo	29	90·62	
8	Ljubljana(okolica)	46	20	{ Slovensko učit. društvo 13 } { Pedagoškiško društvo 7 }	26	56·52	
9	Logatec	46	29	{ Logaško učit. društvo 28 } { Pedagoškiško društvo 1 }	17	36·95	
10	Novomesto	42	13	{ Slovensko učit. društvo 4 } { Pedagoškiško društvo 8 } { Logaško učit. društvo 1 }	29	69·04	
11	Postojna	55	44	{ Postojnjsko učit. društvo 43 } { Slovensko „ „ „ „ 1 }	11	20	
12	Radovljica	34	7	{ Slovensko učit. društvo 6 } { Logaško „ „ „ „ 1 }	27	79·41	
		486	198			288	59·25%

III. Primorsko.

Števílo	Ime sólskega okraja	Štev. učiteljev	Člani „zaveze“		Nedruštveniki		
			Števílo	po učiteljskem društvu	Števílo	0/0	
1	Trst (okolica) . . .	39	2	Sežansko učit. društvo	37	94·87	
2	Gorica, mesto . . .	3	—	—	3	100	
3	„ okolica	84	42	Goriško učit. društvo	42	50	
4	Gradišće	10	1	„ „ „ „	9	90	
5	Sežana	39	31	Sežansko učit. društvo	8	20·51	
6	Tomín	34	29	Tomínsko „ „	5	14·7	
7	Koper	19	19	Kopersko „ „	—	—	
8	Volovsko	13	1	Sežansko „ „	12	92·3	
		241	125 ⁴			116	48·13%

Opomba. Za 8 učiteljev nisem našel kraja, kjer službujejo zdaj (125+8=133).

IV. Koroško.

V Koroški je 150 učit. osob nastavljenih po šolah sè slovenskim ali boljše slovensko-nemškím učnim jezikóm, od katerih ni nobeden učitelj član kakégu društva, katero bi stalo v „zavezi.“ Iz tega vzroka ne jemljem onih učiteljev v poštev statistike. Kedaj . . . „vremena bodo Koroščem se zjasnila“?

Skupni pregled.

Ime dežele	Števílo učiteljev	Števílo članov zaveze	Števílo nedruštvenik.	0/0
Stajerska	543	214	329	60·58
Kranjska	486	198	288	59·25
Primorsko	241	125	116	48·13
Koroško	150	—	150	100
	1420	537	883	62·17%

Ako odštejemo koroške učitelje, tedaj je od 1270 slovenskih učiteljev 537 članov zaveze, 733 pa nedruštvenikov ali 57·71% vsega učiteljstva.

Književna poročila.

Knjižnica „Družbe sv. Cirila in Metoda“. Pred seboj imamo II. zvezek: Rudolf Habsburški, oče avstrijske cesarske rodovine, spisal slovenski mladini Fran Hubad, c. kr. profesor. Knjiga ima 78 strani ter velja 20 kr. Tvarina je razdeljena v sedem poglavij: Rudolfova mladost, Rudolf rimsko-nemški kralj, razmere po Avstriji, borba med Otokarjem in Rudolfom, Rudolf podeli Avstrijo, Štajersko, Kranjsko in Slovensko krajino svojima sinovoma, Rudolfova vlada na Nemškem in njegova smrt. Knjigo krasite dve prav lični podobi: Rudolf Habsburški str. 5., Rudolf in mašnik s presvetim Rešnjim Telesom str. 13.

Kdor se je pečal z zgodovino podrobneje ter premišljeval, kakó bi bilo najboljše prirejati jo za mladino, in ako je celó prijel za pero, uveril se je kmalu, da je to težavno delo. Tem boljše bodimo hvaležni profesorju Hubad-u, ki se ni vstrašil nobenih zaprek. Tvarina v tem zvezku že sama na sebi nima toliko zanimivosti, toliko mičnih epizod kakor ona v I. zvezku, vendar jo je pisatelj tako razredil, da jo bodo z veseljem čitali učenci, posebno óni iz najvišje stopnje, za katere je kakor navlašè pisana. Po naši sodbi je v tej knjigi preveč snovi;

za dobro tretjino krajša, bila bi za toliko mičnejša. Tako se nam zdí I. poglavje „Rudolfova mladost“ preobširna in zbog tega po nekaterih toriščih suhoparna. Tretje poglavje „Razmere po Avstriji“ je prepodrobno. Preveč letnic (celó dan in mesec!) preveč imen! To je važen nedostatek ter kriv, da vsvarja otroku nejasne, kalne podobe ter mu s tem gubi veselje do čitanja. V zgodovinskih slikah in razpravah naglašujmo v prvi vrsti kulturne strani ter omenjajmo politične zgodovine toliko, kolikor neobhodno treba. Zadnja tri poglavja zdé se nam v obče v vsakem oziru boljša od prejšnjih.

Bistvenih stvarnih pomanjkljajev nismo zasledili. Str. 24. stoji Konrad nam. Konradin; str. 42. čitamo, da je škof Sekovski na državnem zboru v Avgsburgu „ugovarjal volilnemu pravu Otokarjevega zaveznika, vojvode bavarskega in s tem pognal tudi slednjega prijatelja kraljevega v nasprotni tabor“, a str. 44. zopet, da je „ob Donavi stražil njegov zaveznik Henrik Bavarski“. Nikjer se ne pové, da sta se bila spravila. Str. 10. pravi, „da se je bila raznesla po kristijanskem svetu strašna novica, da so osvojili Hovaresmijani Palestino“, a ne pové, kdo so bili ti neverniki.

Kar se tiče jezika, vrnilo se je v naglici nekoliko pogrškov, katere bo treba izbrisati pri drugem natisu; izmed teh omenimo: str. 8 lega, boljše leža in treba, da tako pišemo; str. 8 podložne n. podložnike; str. 12 konja na grad prižene n. v grad; str. 15. uzamem n. vzamem; str. 23. anti!, kar je že Anton Trstenjak grajal; str. 46. okinčala, kinč; čemu rabiti takih spak, dočim imamo lepe slovenske besede: olepšati, okrasiti? Str. 51 prijatlu n. prijatelju; str. 65 izgodovina, prejšnih n. prejšnjih, izgoditi n. zgoditi; str. 67 izviti grof n. zviti; str. 69 „sovetniki“ in nekoliko nižje pa „svét“, zakaj ne „svétniki“?

Šteli smo si v dolžnost, povedati odkritosrčno svojo sodbo. Dobri stvari naši ne bi hoteli dobro, ako bi ne storili, kakor smo. Vsi naštetí nedostatkí pa so več ali manj le malenkosti, katere se lahko odpravijo pri drugem natisu.

Iz srea nas veseli, da je družba sv. Cirila in Metoda tako hitro izdala II. zvezek. Hvaležen pa jej bode vsak domoljub, da je izbrala za tá zvezek očeta naše prezvísene cesarske rodovine. Učiteljstvo slovensko, ki je tako rado seglo po I. zvezku, storilo boče ravno tako pri drugem. Razširjajmo to lepo knjžico med mladino in med národ kolikor najbolje. Vsak učitelj, vsak domoljub stori svojo dolžnost! Tudi o tej knjžici velja, kar smo o prvi pisali: „Z navdušenostjo pisana, navduševala bo srea v ljubavi do Prezvísene naše cesarske rodovine, do prelepe naše Avstrije!“

Josephus.

A. Janežič-eva „Slovenska slovnica“. Za srednje šole priredil in predelal dr. Jak. Sket, c. kr. profesor. Šesta predelana izdaja. V Celovcu, 1889. Tiskala in založila tiskarna družbe sv. Mohorja v Celovcu. 274 str. Cena 1 glđ. 30 kr. Gospod pisatelj in založništvo sta dobro pogodila, da sta izdala to knjžico, kajti peta izdava Janežič-eve slovnice je že davno pošla in povpraševanje po njej bilo je vedno živahneje. Ta slovnica ima služiti kot poučna knjžica v prvih šestih razredih srednjih šol. „Njeno gradivo — tako piše gospod pisatelj v predgovoru — se naj z malimi izjemami tako za vsak razred razdeli, kakor to „navodi za pouk na avstrijskih gimnazijah 1884“ za nemščino zahtevajo. Metoda, ki se ondu razpravlja, velja v obče tudi za jezik slovenski. Le tedaj, ako se učenec natanko nauči vseh posebnostij svojega jezika ter spozna svojstva njegova, bode se navduševal za materinščino in jo zmatral kot najdražji zaklad svojega naroda. Na ti podlagi bode tudi mogel v najvišjih razredih zasledovati zgodovino svojega jezika in razvitek našega slovstva ter se konečno ugliobil tudi v zakladu častite staroslovensčine in njenih spomenikov.“ Po notranji njeni uredbi ocenimo to velevažno knjžico znabiti po priložnosti, za danes Janežič-eve slovnice šesto predelano izdajo priporočamo rojakom svojim najtopleje, „v njej častijo Janežič-ev spomin“, a tudi dr. Sket-ovo izredno delavnost.

Slovniški pogovori.

Piše prof. J. P—a v Ljubljani.

(Dalje.)

Ali vendar si nekoliko preje rekel samo: da so tudi po više navedenem pravilu tvorjeni, kakor da si se bal reči, da so pravilni, ali ni tako?

Da.

Zakaj pa to?

Zato, ker se glasé deležniki glagolov prve skupine dostikrat: počensí, pričensí in začensí, in druge skupine: izemší in izimší, najemší, objemší, prejemší, prijemší, snemší, verjemší, vnemší, vzemší in zajemší in tretje: zatensí, požensí in prišedší.

Ali imajo glagoli prve skupine: početi itd. še kakšno drugo obliko za tvorno-pretekli I. deležnik?

Mislím, da ne.

Kako je pa z glagoli druge skupine: izeti itd. imajo li ti glagoli zraven prejšnjih dveh oblik še kakšno drugo?

Razven glagola izeti, ki ima tudi: izimší, mislím, da ne.

V koliko oblikah se nam torej kaže tvorno-pretekli I. deležnik glagola izeti, in v katerih?

V treh, in te so: izevší, izemší in izimší.

In drugih ostalih glagolov te skupine?

V dveh in sicer: najveší in najemší itd.

Kako je pa z glagoli tretje skupine, ali imajo tudi ti kakšno drugo od prejšnjih dveh oblik različno obliko?

Ne.

Ali veš, zakaj so se više navedeni glagoli v tri skupine delili, in sicer tako, da tvorijo prvo skupino glagoli: početi, pričeti in začeti, druga pa: izeti, najeti, objeti, oteti, prejeti, prijeti, sneti, verjeti, vneti, vzeti in zajeti, in tretjo: zateti in požeti?

No, zakaj!

Imajo prvi trije kaj skupnega?

To, da so vsi trije sestavljeni.

D drugega ničesar?

No, kaj še?

Kako so pa sestavljeni?

S predlogi: po, pri in za in prostim glagolom: četi.

In po koliko deležnikovih oblik ima vsak teh glagolov?

Po dve.

Enako se glašečih ali neenako?

Enako.

Imajo glagoli druge skupine: izeti, najeti, objeti, oteti, prejeti, prijeti, sneti, verjeti, vneti, vzeti in zajeti kaj skupnega?

Da.

Kaj pa imajo skupnega?

To, da so vsi sestave prostega glagola jeti.

Po koliko deležnikovih oblik pa ima vsak teh glagolov?

Po dve, razven glagola izeti, ki ima tri oblike.

Po dve enaki ali neenaki?

Enaki.

Po koliko deležnikovih oblik bi pa moral dosledno vsak teh glagolov imeti?

Po tri.

Zakaj po tri?

Zato, ker so vsi ti glagoli sestavljeni istega prostega glagola: jeti, in ker ima eden izmed njih troje oblik.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Od Voglanje. Vsakemu stanu, zlasti v javnih službah delujočemu, prizanašajo se malenkosti, le učiteljstvo ne najde milosti; lop po njem, krivično ali pravično! Preziranja, vsakoršuega preziranja navadili smo se mislé se: „Naše breme je sladko.“ Imenujete nas o oliki polovičnjake, ne bode dolgo, da nas nazivate ničnjakom (prosim, da kdo tega izraza ne zamenja z „nihilistom“). A zbadanja, onega hudomušnega zbadanja, zasekavanja, sikanja z jezikom na levo in desno na naš borbi stan ne moremo lahko strepyati. Nedavno se je dr. Gregr-u, česk. drž. poslancu, telegrafičnim potom izrazila skromna zahvalica za izborno ščičenje nove šole. Vsled tega je „Slovenec“, s strupenimi besedami, nazival celjsko uč. društvo slabo koló, ki rado škriplje. Vsaka prispodoba bajé šepa po treh nogah, ako ta ne šepa po vseh štirih, prepuščam razsodnosti vsacega, ki pozna trudoljubnost učiteljskih društev. Zbiramo se in stopamo v društveno kólo, da se dalje izobrazujemo v prospéh šolstvu, v korist milemu nam narodu. Koliko škodujete klevetniki naši s svojimi strupnimi ustmi, osobito mlademu učiteljskemu naraščaju, tega pač ne umejete!

Teh besed nisem govoril v imenu društva, a kar sedaj povem ni izraz le iz mojega srca, ampak iz sre vrlih drugov celj. uč. društva.

Vsako slovo je težko, tem težje, čim tesnejše vezi spajajo prijateljska srca. Pri zadnjem sestanku, našega društva poslavljaj se je od nas predragi tovariš g. Kocbek iz Žalea odhajajoč na novo službo v Rečico. Kaj je bil on našemu društvu, označil je g. predsednik z gorečimi besedami. Bil je delavec neumorne marljivosti blizu do 6 let v našem delokrogu, z jeklenim značajem pospeševal društveno življenje. Grenki učiteljski kruh mu ni nikedar grenil veselja do dela in nabora. S kolikim pridom je deloval na šolskem polju, vedó njegovi najbližji sodrugi, koliko si je s privatnimi študijami pridobil občne omike, pričal se je vsak, ki je ž njim občeval. Blago njegovo srce napotilo ga je, da je s pravo gorečnostjo oklenil se prirode, ter se osobito v botanično vedo uglabljaj z dušo in srcem in sicer s toliko spretnostjo, da bi čast delal in bil ponos in dika tudi višemu stanu, ne pa le zaničevanemu učiteljskemu stanu. Blagodušno srce posveča kraj, kjer je bivalo, zato ostané njega spomin v našem kólu nepozabljiv, posebno še radi tega, ker je bil duša, pravi „rerum movens“ pri osnovitvi zaveze slov. uč. društev.

Ginenim srcem govoril je v slovo g. Kocbek do svojih vernih drugov s popolno zaupnostjo

„Da srca zvesta, kakor zdaj,
Ostala bodo vekomaj!“

Streljak.

Od Št. Jurja v Slov. goricah. Pri tretjem letošnjem zborovanju „Št. lenartskega učit. društva“ snidlo se je 11. dan aprila t. l. v šolskem poslopju pri Št. Lenartu ob dveh popoldne vsled premlačnega vdeleževanja nekaterih društvenikov le 10 udov.

Prijazno pozdravjviš navzoče otvori g. predsednik sejo ter naznani, da vsled neprisotnosti g. Čeha kot referenta odpade 3. točka dnevnega reda. Potem se prečita in odobri zapisnik zadnje seje.

Izmed dopisov da predsednik sledeče na znanje: a) Pristop g. Jož. Krajnc-a od sv. Trojice v Sl. gor. k našemu društvu; b) poziv, vsled katerega se ima izid volitve našega društva za letošnje leto c. kr. okr. glavarstvu naznaniti; c) dopis gledé časopisa „Schule und Haus.“

Sedaj prečita gosp. Budna dopis od „Štajerske učiteljske zaveze“; v tem se med drugim povdarja tudi to, da se je vsled njenega nabora ustanovila za učitelje tolikanj važna „Franc-Jozef-ova vstanova“, katero naj po možnosti in gledé na nje blag namen zdatno podpirati blagovolijo z velikodušnimi doneski tudi učitelji spodnještajerski.

Nadalje se vspremejo vse točke, katere predlaga direktorij „Štaj. učit. zaveze“ našemu društvu zavolj premembe nekaterih točk v njenih pravilih.

Potem priporoča govornik učiteljskemu osebju pristop k zavarovanju življenja pri „Vzajemni uradni zadrugi“, ter navaja nje prednosti za mlajše sodelavce naše in da ta zadruga deli pomoč potrebnim ter daje svojim udom tudi podporo v sili in zadregi.

Od „Štaj. učit. zaveze“ je došel poziv: a) Da naj se skoraj naznanijo theme, ki se hočejo obravnavati po sodelavcih našega okraja pri njenem letošnjem glavnem zborovanju; b) da se določijo od učencev izdelana orodja, pa tudi razna druga učila na razstavo pri ovm zborovanju.

Nató sledi poročilo blagajnika in pregled računa za pretečeno leto. Račun se odobri in potrdi. Predsednik izreče mnogoletnemu blagajniku za njegovo vestno poslovanje priznanje in zahvalo.

Nasveti: a) Po dvakratnem opominu se izločijo dotični mlačni udi iz našega društva, ki svojih dolžnosti ne spolnujejo, kakor je pravila predpisujejo in kakor jim čast nalaga. b) Naše društvo priredi 9. dan maja t. l. izlet k sv. Barbari pri Vurbergu in sklene v ta namen sledeči dan t. j. 10. maj smatrati prostim kot „majales“ za ta okraj. Vsi kolegi od blizo in daleč se vljudno vabijo k vdeležbi. Na svidenje tedaj!

J. Černko.

Ljubljana. (Družba sv. Cirila in Metoda) je imela dne 3. aprila XXV. vodstveno sejo. Navzočni: Prvomestnik: Tomo Župan. Odborniki: dr. vitez Bleiweis Trsteniški, Matej Močnik, Ivan Murnik, Luka Svetec (podpredsednik), dr. J. Vošnjak (blagajnik), Andrej Zamejic, Anton Žlogar (tajnik). Od nadzorništva: dr. Fr. Papež. Prvomestnik naznanja, da se večasih kak podružnični blagajnik ali potamezni podaritelj oglasi za potrditev doposlanega zneska. V tem obziru opozarjamo slavno občinstvo, da glavni denarničar le od časa do časa — redoma skoro vsak drug mesec — po Ljubljanskih dnevnikih poroča o prejetih svotah. Prosijo se torej častiti rodoljubi, da še le potem reklamujejo, ako bi vsled kake pomote v časniškem izkazu manjkalo dotične svote. Blagajnik poroča o prispevkih in troških v tem letu. Tajnik nazanja, da je podružnica na Greti pri Trstu dovoljena po vis. vladi, a v osnovi, da ste podružnici Kamnik in Črna na Koroškem dalje, kako je izvršil prejšnje vodstvene sklepe, ter poroča o prispelih dopisih. Po nasvetu tajnika in blagajnika so bile uslišane štiri prošnje za podporo. Drugi zvezek Knjižnice družbe sv. Cirila in Metoda „Rudolf Habsburški“ je izgotovljen. Slavna podružnična načelnštva, kakor tudi posamezne rodoljube vljudno prosimo, da bi ta z dvema nenavadno lepima slikama okrašeni vezek blagovoljno razpečavali osobito mej šolsko mladino za pihu. Čem preje se namreč tiskovni troški pokrijejo, tem hitreje pojde III. družbin zvezek „Junaki“ v tisek. Vodstvo ima že sedaj dokaj zanimivih rokopisov v rokah, in želi založiti izgledno knjižnico za slovensko mladino, ako bode le občinstvo hitro segalo po že izdanih zvezkih. Trditvi sme se že sedaj, da vtegne postati knjižnica „Družba sv. Cirila in Metoda“ v vsakem obziru prva mladinska knjižnica.

Iz Krškega, 8. aprila. (Zborovanje „Pedagogičkega društva“.) V četrtek 4. t. m. je „Pedagogičsko društvo“ zborovalo na Krškem v gostilni g. Ruperta-a. Zborovanje otvori g. Fran Gabršek točno ob 2. uri popoldne ter navzoče prisrčno pozdravi. Dalje gospod predsednik poroča o društvenih zadevah, kar se je zadovoljno vzelo na znanje.

Tajnik gospod Ravnikar prebere zadnjega občnega zbora zapisnik, ki se odobri.

Na to se preide k daljnemu vspredu. Točka: „razjasnjevanje fizikalnih učil“ v ljudski šoli poroča obširno in jako zanimivo g. T. Romih. Mej drugim pravi, da pouk v tej stroki mora imeti po vsem nazorno podlago; a v ta namen mora torej učitelj imeti fizikalnih učil na razpolaganje. Ravno teh (osebno

najbolj potrebnih) še zdaj manjka posamičnim šolam. Za to omenja in priporoča dr. Houdek-ovo zalogo fizikalnih učil v Pragu. Pri tem se dobi tudi zapisnik v slovenskem jeziku, ki mu ga je gospod poročevalec sestavil. Za malo svoto ta tvrdka podaja vseh potrebnih fizikalčnih učil za ljudsko šolo. Kenečno stavi nastopno resolucijo:

1. Glavni razložek nove šole od stare obstaja v tem, da se poučeva v novi šoli tudi v realijah. Čim več realij priuči učitelj učencem, tem bolje se bliža smotru, ki ga zahtevamo od narodne šole, tem bolje koristi narodu.

2. Fizikalni pouk naj se naslanja na poskuse, torej je treba fizikalnih aparatov.

3. Učiteljskim pripravnikom četrtoletnikom naj se daje prilika seznaniti se z aparati in z njenimi poskusi pri realijah.

4. „Pedagogičsko društvo“ priporoča vsem šolam aparate dr. Houdek-ove tvrdke v Pragu.

Vsi ti nasveti so se vsprejeli jednoglasno.

Razgovor ob učnem načrtu je odpadel. Po nasvetu gosp. tajnika se za to voli poseben odsek in sicer po dva ude za posamezne stroke ljudske šole, kar tudi obvelja. Volitev udov se prepusti g. predsedniku kot okr. šolskemu nadzorniku. Pri prihodnjem zborovanju bode potem ta odsek poročal o svojem delovanju ter stavil primerne nasvete. Vsprejme se jednoglasno.

Pri pojedinih nasvetih se prvi oglasi gosp. Ravnikar ter v daljšem govoru omenja imenitnost velikodušne ustanove prebлагаega gospoda Josipa Gorup-a, veletržca na Reki za višo slovensko dekliško šolo v Ljubljani ter konečno nasvetuje: „Današnje zborovanje naj zbog velikih zaslug za narodno šolstvo imenuje svojim prvim častnim članom prebлагаega gospoda Josipa Gorup-a, veletržca itd. na Reki, kar je bilo jednoglasno in navdušeno vsprejeto. Ta sklep smo izvoljenemu prvemu častnemu članu „Pedagogičskega društva“ brzojavno naznanili. Kakor znano smo to tudi slovenskima dnevnikoma objavili brzojavnim potom.

Gospod ravnatelj Ivan Lapajne nasvetuje, da naj „Pedagogičsko društvo“ zopet pošlje prošnjo na vis. deželni zbor za ureditev in izboljšanje učiteljskih plač na Kranjskem. Potrebno ukreniti se prepušča društvenemu odboru. Pri tej priliki opozarjamo na to imenično zadevo vse tiste okraje, ki enakih prošenj na slav. deželni zbor se niso odposlali, da to letos storé, ker vemo prav dobro, da s samimi obljubami in sladkimi besedami nam ni nič pomaganega. Torej na delo!

Dalje še gosp. predsednik Fr. Gabršek nasvetuje preuredbo društvenih pravil. Vsprejeto. Odboru se naroči, da o tem prihodnjem glasovanju poroča.

Na to se g. predsednik zahvaljuje vsem prisotnim udom in gostom za zanimivanje in potrpežljivost — zlasti pa še gg. poročevalcem za trud ter s trikratnim „slava-klicem“ na presvitlega cesarja zaključí zborovanje.

Omeniti mi je še, da se je gospod predsednik koj v začetku zborovanja spominjal s toplimi besedami prerane smrti cesarjeviča Rudolfa, kar so vsi stojé poslušali v znak velike žalosti, ki je s tem zadela našega priljubljenega cesarja in vso cesarsko obitelj.

Novice in razne stvari.

[Naučno ministerstvo] bode baje kmalu izdelalo predlogo novega šolskega zakona ter jo predloži gosposki zbornici prve dni maja. Tedaj se bode videlo, koliko hoče vlada vstreči raznim željam državnoborske večine.

[Zaveza slovenskih učiteljskih društev] bode zborovala dne 22. in 23. t. m. v Ljubljani v mestni dvorani ne pa. kakor se je v slednji naši številki tiskalo, v čitalničnih dvoranah.

[Srednješolski učiteljski zbor na Dunaju] je 18. dne t. m. odklonil predlog, da se vpelje obvezni pouk v francoščini, a izrekel se za obli-gatni pouk v telovadbi na srednjih šolah.

[Srednja plača] berolinskih učiteljev se je po budgetnem odboru mestnega zbora zvišala od 2235 na 2325 torej za 90 mark. A tudi dolžnost časa za poučevanje namerava se zvišati od 26 na 28 ur na teden.

[Pomožna društva.] V Šlesiji je sedaj okolo 54 društev, podpirajočih šolsko mladino in sicer v vsakem večjem mestu vsaj po jedno. V minulemu letu razdelila so med revne otroke obleke i. t. p. za blizo 8000 glđ.

[Umrljivost učiteljev v Ogrskeji.] Statistični bureau v Budapeštu je razglasil kaj zanimive podatke o umrljivosti 35 raznih stanov. Iz téh podatkov je razvidno, da najdalje živé kapitalisti, namreč povprečno 66.28, a najkrajše točaji, tiskarji, črkostavci, namreč samó 35.77 in celó 34.07 let. Profesorji in učitelji zavzemajo v tej sestavi posrednje mesto, kajti naštetó je 267 slučajev smrti, v kojih se je dosegla povprečna starost 49.16 let. Kar se tiče vzrokov smrti, je izmed 122 profesorjev in učiteljev umrlo jih 47 za boleznijo na plju-čnih organih (sapniku), 39 za boleznijo stroja živeev, 9 po bolezn. provzročenej z nezadostnim obégom krvi in na slabej prebavi, 4 za boleznijo mehírja in spolnih organov in ostali za drugimi boleznimi sami. Kot najpogostejši vzroki smrti pri učiteljih so: tuberkuloza (v 33 slučajih, kap (v 13 sl.), vnetje pljuč (v 10 sl.), vodenica (v 9), napake sreá (v 6) in vnetje možganske mreže (v 3), bolezen Brighta (v 1 slučaju). Iz tega pregleda je razvidno, da največ učiteljev umira za sušico.

Vabilo. „Celjsko učiteljsko društvo“ priredilo bode dne 2. maja t. l. maj-nikov izlet v Rimske toplice in bode pri tej priložnosti praznovalo dvajsetletnico novih šolskih postav. Odhod iz Celja s poštnim vlakom predpoludne ob 1/2 11. uri. K mnogobrojni vdeležbi vljudno vabi odbor.

Vabilo k zborovanju in glavni skupščini Savinjskega učiteljskega društva dne 9. maja dopoldné ob 10. uri v Št. Pavlu sè sledečim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Poročilo o društvenem delovanju preteklega leta. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Pregled letnega računa in volitev pregledovalcev. 5. Volitev novega društvenega odbora in vodstva. 6. Prosto predavanje. 7. Nasveti. Društvo bode ob enem proslavilo 20-letnico obstanka šolskega zakona od dné 14. maja 1869, ter ob enem majev izlet. Skupni obed v gostilni gospoda Vošnjak-a. Pri neugodnem vremenu se zborovanje preloži na den 16. maja. Na veselo svidenje in v vdeležbo vabi najvljudnejše. Odbor.

Vabilo. Učiteljsko društvo za okraj Gornjigrad bode imelo dné 1. maja ob 10. uri svoje zborovanjé v Gornjemgradu v prostorih g. Fischer-ja, h ka-teremu se vsi p. n. gg. udje najvljudnejše vabijo. Odbor.

Vabilo. „Učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj“ bode imelo svoje glavno zborovanje, dne 2. majnika t. l. ob 10. uri v Sežani z nastopnim dnevnim redom: 1. Verifikovanje zapisnika zadnjega zborovanja. 2. Predavanje. 3. Poročilo o glavnem zborovanju „Zaveze slov. učit. društev. 4. Poročilo taj-nikovo, blagajnikovo in pevovodje. 5. Volitev društvenega vodstva. 6. Razni nasveti. K obilni vdeležbi vljudno vabi odbor.

NATEČAJ.

Štev. 173.

Nadučiteljsko mesto

na trirazrednici pri **Vsehsvetcih**, IV. plačilnega razreda in s prostim stanovanjem se umešča. Prosilci naj svoje prošnje s dokazom o sposobnosti za podučevanje v katoliškem veronauku vložijo do **26. maja t. l.** pri krajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet Ormož, 12. aprila 1889.

Predsednik: Marek s. r.